

Kabinet Zaštitnika 020/241-642
Savjetnici 020/225-395
Centrala 020/225-395
Fax: 020/241-642
E-mail: ombudsman@t-com.me
www.ombudsman.co.me

Broj: 01-398/22
Podgorica, 03.mart 2023. godine
MB

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, na osnovu čl. 41 st. 1 Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Sl.list CG", br.42/11, 32/14 i 21/17) i čl.40 Pravila o radu Zaštitnika/ce ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Sl.list CG", br.53/14), sproveo je ispitni postupak po pritužbi XX, iz XY, na rad Višeg suda u Podgorici i utvrdio činjenično stanje na način koji slijedi.

I UVOD

1. Postupak pred Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda odnosi se na dugo trajanje vaperičnog postupka, koji je po predlogu podnositeljke pritužbe pokrenut pred Osnovnim sudom u Kotoru 04.11. 2011.godine, koji se nalazi u fazi žalbenog postupka u predmetu Višeg suda u Podgorici poslovne oznake Gž.br.1415/2022, a koji postupak još uvijek nije pravosnažno okončan.

II ČINJENICE/OKOLNOSTI SLUČAJA

2. Činjenice utvrđene na osnovu navoda podnositeljke pritužbe, izjašnjenja Višeg suda u Podgorici, te cjelokupne dokumentacije, koja egzistira u spisima predmeta, mogu se sublimirati na sledeći način.

3. Pred Osnovnim sudom u Kotoru, po predlogu podnositeljke pritužbe, kao predlagača, protiv protivnika predlagača XX i XX, vodi se vanparnični postupak radi fizičke diobe- nepokretosti označenih kao kat.parcela 2237 KO Dobrota, površine 443m², sa objektom 1 površine 90m², koja se sastoji od prizemlja PD1 P površine od 44m², sprata PD2 1P, površine 90m² i potkrovlja PD 3 PN, te nasada, koji se nalaze na kat.parceli 2237 KO Dobrota I, na kojima predlagač i protivnik predlagača II reda, imaju pravo svojine u obimu prava sa po 1/6, a protivnik predlagača, sa po 2/3.

4. Postupak je pokrenut 04.11.2011.godine.

5. U dosadašnjem toku postupka pred prvostepenim sudom, Osnovni sud u Kotoru je postupao i donio odluke: rješenja o prekidu postupka¹ i rješenja u pogledu odlučivanja u odnosu na predmet vanparnice-fizičku diobe suvlasnika nepokretnosti².

6. U postupcima po žalbi vođenim pred Višim sudom u Podgorici, odluke prvostepenog suda su ukidane³ i predmet vraćen prvostepenom sudu na ponovni postupak i suđenje.

¹ Rs br.180/11 od 01.04.2014.godine

² Rs 194/14-11 od 14.09.2015.godine, Rs.154/16-11 od 14.04.2017.godine, sa ispravkom od 20.10.2015.godine, Rs.119/18-11 od 12.12.2019.godine, Rs.162/20 od 08.03.2021.godine

³ Gž.br.3032/14-11 od 19.12.2014.godine Gž.br.5552/15-11 od 08.09.2016.godine, Gž.br.5473/17-11 od 12.06.2018.godine, Gž.br. 5152/20-11 od 18.11.2020.godine, Gž.br.1415/22 od 21.10. 2022.godine

7. Posljednje rješenje Osnovni sud u Kotoru u ponovnom (četvrtom) postupku u predmetu poslovne oznake donio je Rs.16220 dana 08.03.2023.godine.
8. Na navedeno rješenje stranke su izjavile žalbu Višem sudu u Podgorici, i po tim žalbama formirani su spisi predmeta Gž.br.141522.
9. Rješenjem Višeg suda u Podgorici Gž.br.141522 od 21.10.2022.godine ukinito je rješenje Osnovnog suda u Kotoru Rs 16220 od 08.03.2022.godine.
10. U ponovnom postupku pred Osnovnim sudom u Kotoru sud je zakazao i održao ročište dana 07.02.2023.godine.
11. Naredno ročište pred Osnovnim sudom u Kotoru zakazano je za 15.03.2023.godine
12. Podnositeljka pritužbe je u toku trajanja postupka podnosila urgencije za postupanje, ukazujući na neopravdano dugo trajanje postupka i to: Osnovnom sudu u Kotoru dana 12.08.2015.godine i 28.12.2020.godine i Višem sudu u Podgorici dana 17.11.2014.godine, 09.03.2015.godine, 14.03.2018.godine.
13. Podnositeljka pritužbe je nakon trećeg ukidnog rješenja Višeg suda u Podgorici⁴, u ponovnom postupku po žalbi na rješenja Rs.119/18-11 od 12.12.2019.godine, zatražila da Viši sud u Podgorici održi raspravu i meritorno odluči u ovoj pravnoj stvari,koje postupanje je izostalo.
14. Dana 29.09.2022.godine podnositeljka pritužbe je preko Osnovnog suda u Kotoru, u postupku po žalbi pred Višim sudom u Podgorici u predmetu Gž.br.14152022, podnijela tom sudu kontrolni zahtjev.
15. Rješenjem Višeg suda u Podgorici IV-2 Su.br.4922 od 14.11.2022.godine zahtjev za ubrzanje postupka (kontrolni zahtjev) je odbijen kao neosnovan,budući je odluka u predmetu donijeta 21.10.2022.godine,a predmet, preko pisarnice suda, dana 09.11.2022.godine, otpremljen prvostepenom sudu.
16. Iz spisa predmeta proizilazi da je predmetni postupak još uvijek u toku.

III RELEVANTNI DOMAĆI I MEĐUNARODNI PROPISI

1. Zakon o vanparničnom postupku ("Službeni list Republike Crne Gore", br. 027/06 od 27.04.2006, "Službeni list Crne Gore", br. 073/10 od 10.12.2010, 020/15 od 24.04.2015, 075/18 od 23.11.2018, 067/19 od 11.12.2019)

Član.1 stav 1

Ovim zakonom određuju se pravila vanparničnog postupka po kojima sudovi postupaju i odlučuju o ličnim, porodičnim, imovinskim i drugim pravnim stvarima, koja se po zakonu rješavaju u vanparničnom postupku.

Član 2

Po opštim odredbama ovog zakona postupa se u svim pitanjima koja posebnim postupcima sadržanim u ovom zakonu nijesu drukčije uređena, kao i u drugim vanparničnim stvarima, za koje posebnim zakonom nijesu uređena pravila postupanja.

U vanparničnom postupku shodno se primjenjuju odredbe Zakona o parničnom postupku, ako ovim ili drugim zakonom nije drukčije određeno.

Član 173

U ovom postupku sud odlučuje o diobi zajedničkih stvari ili imovine.

Član 178

Ako učesnici ne postignu sporazum o načinu diobe, sud će ih saslušati, izvešće potrebne dokaze, a kada je to nužno i vještačenje, pa će, na osnovu rezultata cjelokupnog postupka, u skladu sa odgovarajućim zakonskim propisima materijalnog prava, donijeti rješenje o diobi i načinu diobe zajedničke stvari ili imovine, nastojeći da zadovolji opravdane zahtjeve i interese zajedničara.

⁴ Gž.br. 5473/17-11 od 12.06.2018.godine

Ako je zajedničku stvar ili imovinu nemoguće podijeliti fizički ili ako bi se time znatno smanjila njihova vrijednost, sud može odrediti da stvari ili imovina pripadne samo jednom nosiocu prava, s tim što će odrediti iznos koji ovaj treba da isplati drugom nosiocu prava na zajedničkoj stvari, kao i mjesto i vrijeme isplate ili odlučiti da se stvar, odnosno imovina proda i tako dobijeni iznos podijeli. Prodaja se vrši u skladu sa zakonom kojim se uređuje izvršenje i obezbjeđenje.

Član 180

Rješenje o diobi sadrži predmet, uslove i način diobe, podatke o fizičkim djelovima stvari i pravima koji su pripali svakom od zajedničara, kao i njihova prava i obaveze utvrđene diobom.

Rješenjem o diobi sud će odlučiti i o načinu ostvarivanja službenosti i drugih stvarnih prava na djelovima stvari, koja je fizički podijeljena između zajedničara.

2. Zakon o parničnom postupku („Službeni list Republike Crne Gore”, br. 022/04 od 02.04.2004, 028/05 od 05.05.2005, 076/06 od 12.12.2006, Službeni list Crne Gore”, br. 073/10 od 10.12.2010, 047/15 od 18.08.2015, 048/15 od 21.08.2015, 051/17 od 03.08.2017, 075/17 od 09.11.2017)

Član 11 stav 1

Sud je dužan da nastoji da se postupak sprovede bez odugovlačenja, u razumnom roku, sa što manje troškova i da onemogućiti svaku zloupotrebu prava koja strankama pripadaju u postupku.

Član 375

Drugostepeni sud odlučuje o žalbi u sjednici vijeća ili na osnovu održane rasprave.

Član 391

Prvostepeni sud je dužan odmah po prijemu rješenja drugostepenog suda da odredi ročište za glavnu raspravu koje će se zakazati najkasnije u roku od 30 dana od dana prijema rješenja drugostepenog suda.

Prvostepeni sud je dužan da izvede sve parnične radnje i da raspravi sva sporna pitanja na koja je ukazao drugostepeni sud u svom rješenju.

Na novoj glavnoj raspravi stranke mogu da iznose nove činjenice i da predlažu nove dokaze ako učine vjerovatnim da ih bez svoje krivice nijesu mogli iznijeti, odnosno predložiti u ranijem postupku.

Stranka nema pravo da na novoj glavnoj raspravi preinači tužbu, tako što će da promijeni istovjetnost zahtjeva ili da istakne drugi zahtjev uz postojeći, a koji ne proizlazi iz istog činjeničnog stanja.

Član 395

Rješavajući o žalbi, drugostepeni sud može:

- 1) odbaciti žalbu kao neblagovremenu, nepotpunu ili nedozvoljenu;
- 2) odbiti žalbu kao neosnovanu i potvrditi rješenje prvostepenog suda;
- 3) usvojiti žalbu i rješenje preinačiti ili ukinuti i, po potrebi, predmet vratiti na ponovan postupak.

Član 396

U postupku po žalbi protiv rješenja shodno će se primjenjivati odredbe koje važe za žalbu protiv presude, osim odredaba o održavanju rasprave pred drugostepenim sudom.

3. Zakon o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku („Službeni list Crne Gore” br.11/07)

Ovim Zakonom se predviđa, u određenim okolnostima, mogućnost da se dug postupak ubrza putem kontrolnog zahtjeva, te mogućnost da se tužiocima dosudi naknada štete po tužbi za pravično zadovoljenje.

Član 20 predviđa da o kontrolnom zahtjevu odlučuje predsjednik suda, u roku od 60 dana, od od dana prijema zahtjeva, a član 21 da se rješenje predsjednik dostavlja stranci.

Član 33 stav 3 predviđa, između ostalog, da se tužba za pravično zadovoljenje podnosi Vrhovnom sudu najkasnije šest mjeseci nakon datuma prijema pravosnažne odluke donesene u spornom postupku.

Ovaj Zakon stupio je na snagu 21. decembra 2007. godine.

4. Zakon o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore („Službeni list CG“ br.42/11 i 32/14)

Član 2 stav 1

Zaštitnik/ca samostalno i nezavisno, na načelima pravde i pravičnosti, preduzima mjere za zaštitu ljudskih prava i sloboda, kad su povrijeđena aktom, radnjom ili nepostupanjem državnih organa, organa državne uprave, organa lokalne samouprave i lokalne uprave, javnih službi i drugih nosilaca javnih ovlašćenja (u daljem tekstu: organi), kao i mjere za sprječavanje mučenja i drugih oblika nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja i kažnjavanja i mjere za zaštitu od diskriminacije.

Član 17

Zaštitnik/ca je ovlašćen/a da postupa po pritužbama koje se odnose na rad sudova u slučaju odugovlačenja postupka, zloupotrebe procesnih ovlašćenja ili neizvršavanja sudskih odluka.

Član 20 stav 1

Zaštitnik/ca u vršenju svoje funkcije djeluje na način što ukazuje, upozorava, kritikuje, predlaže li preporučuje.

Član 22 stav 1

Zaštitnik/ca nije ovlašćen/a da mijenja, ukida ili poništava akte organa.

Član 41

Nakon završetka ispitivanja povrede ljudskih prava i sloboda Zaštitnik/ca daje mišljenje o tome da li je, na koji način i u kojoj mjeri došlo do povrede ljudskih prava i sloboda.

Kad Zaštitnik/ca utvrdi da je došlo do povrede ljudskih prava i sloboda, mišljenje sadrži i preporuku o tome šta treba preduzeti da bi se povreda otklonila, kao i rok za njeno otklanjanje

IV PRAVO

a) Navodna povreda prava na pravično suđenje u razumnom roku iz člana 32 Ustava Crne Gore i člana 6 stav 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

17. Podnositeljka pritužbe se žali na dugo trajanje vaparničnog postupka, koji se u toku ispitnog postupka pred Zaštitnikom, nalazio u postupku po žalbi pred Višim sudom u Podgorici-spisi predmeta Gž.1415/2022, pa se pritužba odnosila na postupanje Višeg suda u Podgorici. Implicira povredu člana 32 Ustava Crne Gore i analogno tome, člana 6 stava 1 Konvencije, budući da postupak traje od 2011.godine, a da još uvijek nije pravosnažno okončan.

18. Viši sud u svojim navodima ukazao je da su spisi predmeta Gž.br. 1415/22 formirani, radi odlučivanja po žalbi, da je postupajuća sudija predmet zadužila dana 17.06.2022.godine, da će biti iznijet na sjednicu vijeća u što kraćem roku, a sve shodno Sudskom poslovniku.U dopuni navoda sud je naveo da je po žalbi predlagača i protivnika predlagača odlučeno i da je sud dana 21.10.2022. godine donio odluku. Rješenjem suda Gž.br.1415/22 od 21.10.2022.godine, ukinuto je rješenje Osnovnog suda u Kotoru Rs.162/20 od 08.03.2021.godine i predmet vraćen na ponovni postupak. Kako je sud donio odluku u ovom predmetu, to je odlučeno da se zahtjev za ubrzanje postupka predlagača od 30.09.2022.godine odbije,kao neosnovan.

Relevantni dio Ustava Crne Gore i analogno tome, EKLJP glasi kako slijedi:

Ustav Crne Gore („Sl.list Crne Gore“ br. 1/2007)

Član 32

„Svako ima pravo na pravično i javno suđenje u razumnom roku pred nezavisnim, nepristrasnim i zakonom ustanovljenim sudom“.

Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda

Relevantni dio čl.6 st.1 glasi kako slijedi:

"Svako, tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama ili o krivičnoj optužbi protiv njega, ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, obrazovanom na osnovu zakona“.

a) Opšti principi – relevantna načela

19. Svaki pravni poredak utemeljen na načelima pravne države i vladavine prava teži što efikasnijem sistemu zaštite građanskih i ljudskih prava. Odlučivanje u razumnom roku u interesu je osobe koja zahtijeva da organ odluči o njenim pravima ili obavezama, ali i pravne sigurnosti, kao načela na kojem se temelji pravni poredak zbog čega bi ono trebalo postati imperativ u svakoj državi koja teži ostvarivanju vladavine prava.

20. Svrha zahtjeva za razumnim rokom iz člana 6 stava 1 Evropske konvencije je pružanje garancije da će pojedinačan slučaj pred nadležnim organom biti okončan unutar razumnog roka, što znači da će vrijeme

neizvjesnosti i nesigurnosti za stranku u postupku biti svedeno na prihvatljivu mjeru⁵. Pravni promet zahtijeva efikasno i brzo okončanje sporova, zbog čega nadležni organi moraju postupati u skladu sa načelom efikasnosti. Efikasna pravda od izuzetne je pravne i pravno političke važnosti. Ona doprinosi stvaranju osjećaja pravne sigurnosti⁶.

21. Zaštitnik ukazuje da se o tome da li je dužina nekog postupka razumna u smislu člana 6 stav 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i sloboda, mora cijeniti u svjetlu okolnosti konkretnog predmeta i uzevši u obzir kriterijume koji su predviđeni u sudskoj praksi Evropskog suda za ljudska prava i slobode, a naročito složenost predmeta, ponašanje strana i relevantnih organa vlasti i značaj predmeta spora za podnosioca predstavke (v. između ostalog, *Mikulić protiv Hrvatske*, br. 53176/99, stav 38, ECHR 2002-I).

b) Primjena navedenih principa na konkretni predmet

22. Vraćajući se na konkretan predmet, Zaštitnik konstatuje da je predmetni vaparnični postupak-postupak fizičke diobe (suvlasničke nepokretnosti) u predmetu Rs 199/22 (ranije oznake Rs 186/11, Rs 194/11, Rs 154/16, Rs 119/18-11, Rs 162/20) započet dana 04.11.2011.godine. U postupku je postupao prvostepeni i drugostepeni-žalbeni sud.

23. Zaštitnik konstatuje da predmetni postupak traje 11 godina i 4 mjeseca, da su u dosadašnjem toku postupka postupali prvostepeni i žalbeni sud, da su postupku po žalbi odluke nižestepenog suda ukidane i da je postupak vraćan na ponovno suđenje pred prvostepenim sudom pet puta. U dosadašnjem toku postupka ukupno je donijeto 10 odluka, i to pet odluka-rješenja u postupanju prvostepenog suda, i pet ukidnih rješenja u postupanju pred žalbenim sudom. Postupak u predmetnom vaparničnom postupku i dalje traje, u postupku o meritumu nije odlučeno, odnosno postupak nije pravosnažno okončan.

24. Zaštitnik posebno zapaža da je podnositeljka pritužbe nakon trećeg ukidnog rješenja Višeg suda u Podgorici, u ponovnom postupku po žalbi na rješenja Rs.119/18-11 od 12.12.2019.godine, zatražila da Viši sud u Podgorici održi raspravu i meritorno odluči u ovoj pravnoj stvari. Međutim, takvo postupanje žalbenog suda je izostalo.

25. Zaštitnik podsjeća da je sud dužan da nastoji da se postupak sprovede bez odugovlačenja, u razumnom roku⁷, te da sam Zakon o parničnom postupku, a imajući u vidu često ukidaje odluke nižestepenog suda, daje mogućnost neposredno višem sudu da, radi zaštite prava stranaka u postupku, predmet riješi sam, kao bi se postupak okončao bez odugovlačenja i u razumnom roku.

26. Zaštitnik konstatuje i da podnositeljka pritužbe u više navarata podnosila urgencije i prvostepenom i žalbenom sudu ukazujući na dugo trajanje postupka. Podnositeljka je koristila pravno sredstvo za ubrzanje postupka(kontrolni zahtjev), pred Višim sudom u Podgorici, shodno Zakonu o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku, koji zahtjev je odbijen, kao neosnovan.

27. Imajući u vidu navedeno, Zaštitnik podsjeća da se prema kriterijumima ESLJP prilikom ocjene razumnosti uzima u obzir složenost predmeta u činjeničnom i pravnom smislu, ponašanje podnosioca pravnog sredstva, ponašanje suda, te interes i značaj predmeta spora za podnosioca pritužbe⁸. Prema dobro ustanovljenoj praksi ESLJP razuman rok računa se ,prema pravilu 3+2+1, na tri nivoa nadležnosti.

⁵ Van Dijk Pieter; Van hoof, *fried, Theory and Practice of the European Convention on human Rights*, Antwerpen-Oxford, 2006 str 511- 651.

⁶Ups. Radolović, Aldo, zaštita prava na suđenje u razumnom roku-realna mogućnost (pre) skupa avantura ili utopija? Hrvatska pravna revija, april 2008. str 7.s

⁷ Član 11 stav 1 ZPP-a.

⁸ *Novovic protiv Crne Gore br.13210, od 23.10.2012.godine p.49*

28. Evropski sud je interpretirajući garanciju prava na suđenje u razumnom roku iz člana 6 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda naveo da ta garancija "naglašava važnost donošenja sudskih odluka bez odlaganja, kako se ne bi ugrozila djelotvornost i kredibilitet tih odluka."⁹ Prema stavu suda kašnjenja za koja su organi za primjenu Konvencije smatrali da se mogu pripisati državi, obuhvatali su u građanskopravnim predmetima, između ostalog, kašnjenja u vođenju rasprave.¹⁰

29. Međutim, iako se okolnost razmatranja osnova povrede prava prema dobro ustanovljenoj praksi ESLJP cijeni prema kriterijumima složenosti, važnosti predmeta spora i ponašanje strnaka i organa, Zaštitnik nalazi da specifične okolnosti ovog postupka zahtijevaju globalnu procjenu, tako da Zaštitnik ne smatra potrebnim da detaljno razmatra ova pitanja, to jest uobičajene kriterijume, pa je zaključio da period od 11 godina i 4mjeseca, bez donošenja pravosnažne odluke prelazi razumni rok¹¹.

30. Osim toga, Evropski sud za ljudska prava je u više predmeta ukazao da je odgovornost na domaćim sudovima da urade sve da se izbjegne nepotrebno kašnjenje u potupanju¹², te da su Visoke strane ugovornice, po članu 1 Konvencije dužne da organizuju svoje pravne sisteme tako da obezbijede poštovanje člana 6. Po pravilu pozivanje na finansijske ili praktične poteškoće ne može opravdati neispunjenje tih zahtjeva (v. Salesi v. Italy).

Stoga, cijeneći okolnost postupanja nadležnih sudova u predmetnom postupku, ukupno trajanje postupka, okolnost da je predmet vraćen na ponovno postupanje prvostepenom sudu, koji postupak je u toku, Zaštitnik na osnovu člana 41 stav 1 Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda dalje sljedeće

MIŠLJENJE

Prema stanju u spisima predmeta, Zaštitnik ocjenjuje da je dugim trajanjem vanparničnog postupka od 11 godina i 4 mjeseca u predmetu Osnovnog suda u Kotoru Rs 199/22 (ranije oznake Rs 186/11, Rs 194/11, Rs 154/16, Rs 119/18-11, Rs 162/20) i Višeg suda u Podgorici Gž.br. 1415/22, (ranije oznake Gž.br. 5552/15-11 od 08.09.2016.godine, Gž.br.5473/17-11 od 12.06.2018.godine), podnositeljki pritužbe povrijeđeno pravo na suđenje u razumnom roku garantovano članom 32 Ustava Crne Gore i članom 6 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Shodno prednjem, a na osnovu čl.41 st.2 Zakona o zaštitniku ljudskih prava i sloboda, Zaštitnik daje sledeću

PREPORUKU

Osnovnom sudu u Kotoru

- da u daljem toku postupka, saglasno odredbi čl. 391 ZPP-a, bez odlaganja preduzme procesne mjere i radnje, radi zaključenja glavne rasprave i donošenja odluke u predmetu Rs.199/2022

Osnovni sud u Kotoru dužan je u roku od 30 dana, od dana prijema ovog mišljenja dostavi izvještaj o preduzetim radnjama za izvršenje preporuke.

Višem sudu u Podgorici

- da u daljem toku postupka, po okončanju prvostepenog postupka, u slučaju izjavljivanja žalbe, preduzme procesne mjere i radnje, radi pravosnažnog okončanja predmetnog postupka

⁹ Predmet H protiv Francuske, 1989. god.

¹⁰ Predmet Zimmerman i Steiner protiv Švajcarske, 1983.godine.

¹¹ Obermeier protiv Austrije, 28.jun 1990 godine

¹² Predmet Vernilo protiv France, 20 februar 1991, st. 38.

Viši sud u Podgorici dužan je dostaviti izvještaj o preduzetim radnjama za izvršenje preporuke, u slučaju podnošenja žalbe, u roku od 30 dana, od dana prijema žalbe.

* * *

31. Nadalje, članom 33 Zakona o zaštitniku/ci propisano je da zaštitnik/ca može, u postupku ispitivanja pritužbe, uputiti podnosioca/podnositeljku da iskoristi druga pravna sredstva za otklanjanje povrede na koju ukazuje, ukoliko smatra da se povreda može otkloniti samo tim sredstvima ili bi otklanjanje povrede bilo efikasnije.

32. Stoga, kako je podnositeljka pritužbe podnijela kontrolni zahtjev, koji je odbijen, to se **upućuje** podnositeljka pritužbe, da je kontrolni zahtjev (za ubrzanje postupka), postao djelotvoran od 04. septembra 2013. godine (vidjeti *Vukelić protiv Crne Gore*, br. 58258/09, stav 85, 4. jun 2013. godine), pa u daljem toku postupka ima pravo na žalbu, u skladu sa pravnom poukom suda iz rješenja kojim je zahtjev odbijen, odnosno pravo na tužba za pravično zadovoljenje koja se smatra djelotvornim pravnim lijekom od 18. oktobra 2016. godine (vidjeti *Vučeljić protiv Crne Gore* (odl.) br. 59129/15, stav 30, 18. oktobar 2016. godine), odnosno u pravo na ustavnu žalbu-djelotvorno pravno sredstvo od 20. marta 2015. godine (vidjeti *Siništaj i drugi protiv Crne Gore*, br. 1451/10 i 2 dr., stav 123, 24. novembar 2015. godine i *Vučeljić protiv Crne Gore* (odl.), gore citirana, stav 31).

ZAŠTITNIK LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA CRNE GORE
mr Siniša Bjeković

Dostaviti:

- Podnositeljki pritužbe
- Osnovnom sudu u Kotoru
- Višem sudu u Podgorici
- a/a.